

Урок української мови

Клас: 7

Тема: Творення прислівників. Правила наголошування прислівників.

Мета:

- **освітня:**

поглибити знання семикласників про способи творення та правила наголошування прислівників; дослідити яку стилістичну функцію відіграють прислівники у зв'язному висловлюванні;

- **практична:**

утворювати прислівники за допомогою різних способів, знаходити і виправляти помилки у правописі прислівників, вимовляти прислівники правильно їх наголошуючи

- **розвивальна:**

розвивати творчі вміння, зіставляти, моделювати й конструювати мовні явища;

- **виховна:**

за допомогою тексту про архітектурні споруди Херсонщини сприяти шанобливому ставленню до пам'яток рідного краю; виховувати повагу до слова та викликати бажання вивчати українську мову.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Форма уроку: лінгвістичний політ у мовленнєву галактику «Прислівник».

Міжпредметні зв'язки: історія, мовознавство, краєзнавство.

Обладнання: підручник, текст «Херсонська фортеця», тлумачний словник, дидактичний матеріал у вигляді плакатів та карток, малюнок-схема для підбиття підсумків, схема аналізу тексту, медіа-презентації.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Вступне слово вчителя.

День добрий, друзі, ще один урок

До вас прийшов за розкладом сьогодні.

Отож озбройтесь книгою й пером,

Щоб упірнуть у мовну нам безодню.

Сьогодні у нас надзвичайна подія: я запрошую вас до лінгвістичного польоту у мовленнєву галактику «Прислівник».

Отже, ви стаєте членами екіпажу корабля, про що свідчить відповідна емблема. Запишіть у бортові журнали (зошити) дату нашої подорожі.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

- Запишіть у зошити тему нашого уроку: «Творення прислівників. Правила наголошування прислівників».

Мотиваційний етап «Хмаринка очікувань».

- На мовленнєву галактику набігла хмаринка, прикріпіть до неї краплини ваших очікувань від уроку (*учні прикріплюють краплинки*).
- На основі ваших очікувань формуємо мету уроку:
 - ♦ утворювати прислівники за допомогою різних способів;
 - ♦ вимовляти прислівники, правильно їх наголошуючи;
 - ♦ виховувати любов до українського слова.

А девіз нашого лінгвістичного польоту:

«Творення прислівників знай! Правила наголошування вивчай!»

III. Актуалізація опорних знань.

Кожен працює на результат. За правильні відповіді ви сьогодні будете отримувати зірочки. Чим більше зірочок, тим вищий результат. Бажаю успіхів у подорожі.

Робота з текстом (*текст роздрукований у кожного учня*)

1. Прочитайте текст мовчки, доведіть, що уривок є текстом.
2. Завдання у парах: Здійснити аналіз тексту за схемою:
 1. Визначте тип і стиль мовлення, визначте характерні ознаки.
 2. Тема.
 3. Поясніть значення виділених слів.
 4. Знайдіть прислівники, визначте розряд.
 5. До прислівників доберіть синоніми.

Херсонська фортеця

Очаківська та Московська брами Херсонської фортеці є одними з найстаріших споруд міста, що збереглися до наших днів. Брами повністю ідентичні одна одній, мають арочну конструкцію, складені з добре обробленого інгулецького вапняку, декоровані **пілястрами** й **аттиком**. Названі за напрямками доріг, що вели з

Херсонської фортеці на Очаків і на Москву чи Петербург . Очаківська брама розташована у західній частині фортеці, навпроти Катериненського собору. Являють собою типовий зразок оборонного зодчества: прямокутна в плані споруда, перекрита коробовим склепінням, побудована з місцевого каменю. Збудовані, як вважається, за проектом архітектора Родіона Казакова в 1783 р. Є пам'яткою архітектури національного значення.

Словничок: **Пілястр** (фр. pilastre) — плаский виступ в стіні будівлі. **Аттик** (др.-греч. ἄττικός) — декоративна стінка, що увінчує споруду, найчастіше тріумфальну арку.

Вправа «Відкритий мікрофон»

- Які питання за змістом тексту ви поставили б своїм товаришам?

3.Презентації учнів « Цікавинки пам'яток архітектури рідного краю».

Учні діляться враженнями щодо побаченого.

Слово вчителя

- Бліц-опитування дасть нам можливість повторити вивчений матеріал на попередньому уроці.

- Яка частина мови називається прислівником?

- На які розряди за значенням поділяються прислівники?

- Яку синтаксичну роль можуть виконувати прислівники в реченні?

*(обставина, означення - Увага!!! Прислівники, що відносяться до іменників і виражають ознаку предмета, виступають у ролі означення.
Н-д: Василько вибрав шлях (який?) направо.)*

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу.

Слово вчителя.

- Першою планетою нашого польоту є «Способи творення прислівників»(*учитель прикріплює на галактику планету*).

Вправа «Рекламна пауза».

- Прорекламуйте вивчені раніше способи творення частин мови (*учні називають способи*).

Вправа «Презентація власної думки».

Вчитель:

- Для цього запишіть прислівники та визначте їх способи творення. Свою відповідь починайте словами : «Я думаю що..», або «На мою думку...»

Уголос – *префіксальний*;

Двічі – *суфіксальний*;

Уручну – *префіксально-суфіксальний*;

Мимохідь – *злиття основ*;

Більш-менш – *складання двох антонімічних слів*;

Прийти додому – *перехід інших частин мови в прислівники*.

Слово вчителя

- А тепер звіримо вашу думку із таблицею «Способи творення прислівників», яка розміщена у підручнику на с.159

Учні працюють з таблицею.

- Для закріплення вивчених способів проведемо **гру «Так чи Ні»**
- Я називаю прислівники та способи їх творення, ваше завдання - дати відповідь «Так» чи «Ні».
- Абиде – префіксальний – **ТАК**;
- Гарно – префіксально-суфіксальний – **НІ** – суфіксальний;
- Силоміць – злиття основ – **ТАК**;
- Мало-помалу – складання двох близьких за змістом слів – **ТАК**.

Наступна планета нашого польоту – «Фізкультхвилинка».

Встаньте, діти, посміхніться,

Землі нашій уклоніться

За щасливий день вчорашній.

Всі до сонця потягніться,

Вліво, вправо нахиліться,

Веретенцем покрутіться.

В нас природа оживає,

Тому «Прощай» Зимі махаємо.

Наш лінгвістичний зореліт здійснює посадку на планеті «Правила наголошування прислівників».

Нас гостинно зустрічають місцеві жителі, які розкажуть правила наголошування прислівників. **Випереджальне домашнє завдання.**

До дошки виходять 3 учні, які знайомлять учнів із правилами теми.

1. Прислівники прикметникового походження, як правило, мають наголос на корені: важкий — важко, легкий — легко, сумний — сумно, високий — високо, глибокий — глибоко, широкий — широко, гарячий — гаряче (і гаряче).
2. У прислівниках із суфіксом –ома наголошується кінцевий голосний цього суфікса, наприклад: крадькома, тайкома.
3. У прислівниках із суфіксом –ма наголос може припадати або на нього, або на основу: дарма, лігма і лігма, ліжма і ліжма, але прислівники ницьма, сидьма мають наголос тільки на корені.

Вчитель:

- Закріпимо ці правила шляхом читання прислівників вправи 286 с.158

Гра «Ланцюжок»:

- Читаємо слова ланцюжком.

Робота в групах. А тепер об'єднаймося в групи за однаковими геометричними фігурами з метою закріплення правил наголошування прислівників (*учням було роздано геометричні фігури, за якими вони об'єднуються*).

Завдання груп:

Перша група отримує завдання: за допомогою тлумачного словника української мови поясніть визначення прислівників : *мимохіть* і *мимохідь*, складіть із ними речення.

Мимохідь. Минаючи когось, щось. “Мимохідь привітався із знайомим”.

У вимові й графічно мимохідь іноді плутають із **мимохіть**, яке передає інший зміст. А саме – без певного наміру; несвідомо; мимоволі.
“Мимохіть повернув голову на звук”.

Отже, прислівники мимохідь та мимохіть не синонімічні й не взаємозамінні.

Друга група. Вам потрібно скласти діалог, використовуючи прислівники: **напам'ять, зрання, восени, востаннє**.

Третя група. За допомогою лінгвістичних **пазлів** відтворіть вислів про рідну мову та поясніть його. Які ще висловлювання ви знаєте? Знайдіть прислівники, вкажіть їх творення.

Робота з групами, кожна з яких представляє своє завдання.

V. Рефлексія.

Слово вчителя.

- Перед нами планета «Рефлексія». Підведемо підсумки:
 1. Доповнити до нашого **сонечка промінці**, на яких вказати знання та вміння, що ви отримали на сьогоднішньому уроці.
 2. Із великої кількості форм роботи вибрати ті, які були використані сьогодні та поповнити скриньку **«Перлини учнівської мудрості»**.
 3. Заповнити картку-підсумок.

На уроці

- ◆ Дізнався...
- ◆ Зрозумів...
- ◆ Навчився...
- ◆ Найбільший мій успіх – це ...
- ◆ Найбільші труднощі я відчув ...
- ◆ На наступному уроці я хочу...

- Ось і підійшов до кінця наш лінгвістичний політ до мовленнєвої галактики «Прислівник», робимо посадку на планету «Оцінювання». Протягом уроку той із вас, хто виконував завдання, отримував зірочки.

Підніміть руки, у кого 3 і більше зірочки – ви активно працювали на уроці та показали високий рівень знань. Підніміть руки ті, у кого 2 зірочки - ви добре працювали та слід підучити правила і бути уважнішими, у кого 1 зірочка – працюйте більше зі словниками та виконуйте тренувальні вправи.

VI. Різноміснє домашнє завдання:

Останньою планетою мовленнєвої галактики «Прислівник» є різноміснє домашнє завдання.

- Середній рівень – впр.289, с.160, спишіть прислівники, ставлячи наголос;
- Достатній рівень – впр.288, с.160, до поданих схем доберіть прислівники, визначивши спосіб творення;
- Високий рівень – впр.293, с.161, складіть розповідь у цікавій формі, використовуючи прислівники.